

Dětství v sociálním prostoru; město a děti ulice

(Bohuslav Blažek & Jiřina Olmerová: *Chlapci a děvčata si začínají hrát*)

Londýnské děti popisované v textu lze nazvat v pravém slova smyslu „děťmi ulice“. Jejich domovem nebylo konkrétní místo, pokoj či obydlí, v němž by trávily většinu času a občas z něj vycházely ven, jak je tomu dnes zvykem, ale obývali celý sociální prostor města a v nějakém takovém pokoji či obydlí (pokud jej měly k dispozici) spíše jen přespávaly. Byly nuceny si v ulicích nacházet svou obživu, ale také zábavu. Dokázaly se samy o sebe postarat, aby vůbec přežily. Nebyly jim přiznány žádné úlevy v práci, nebyly na ně brány žádné ohledy týkající se toho, co by mělo zůstat skryto jejich očím a jejich „nevinné“ mysli (jako např. poravy). Jediný prostor, který byl specificky dětský, zaujímaly jejich hry, písně a tanec.

V této souvislosti se mi vybavil úryvek z filmu, který se odehrával v kubánských ulicích. Kubánci rádi a často tančí a to nejen v uzavřených prostorech, ale také na veřejných prostranstvích, a tancem přímo žijí. A právě v tomto filmu vysvětloval kubánský chlapec americké dívce, že Kubánci tak rádi tančí, neboť je to jediný prostor, kde mohou být, a jsou, svobodní. Stejně tak se mi přijdou na mysl černošské spirituály a gospely z amerického Jihu, v nichž otroci vyjadřovali svá přání a tužby, svůj protest proti otroctví a volání po svobodě. Myslím si, že stejně tak lze považovat hry, písně a tance londýnských dětí za formu úniku před každodenní drsnou realitou, přestože se v nich tato realita musela nepochybně odrážet. Zajímavá by byla jejich obsahová analýza.

O dnešních dětech se často mluví (zejména v postmoderním pojetí) jako o samostatných, soběstačných a nezávislých bytostech. Ale je tomu skutečně tak? Představme si, kdyby se např. sedmileté dítě vyrůstající začátkem jedenadvacátého století v Brně náhle ocitlo v prostředí Londýna století sedmnáctého. Dokázalo by se toto dítě (odmyslíme-li si jazykovou bariéru) o sebe postarat a nezhynout? Moc bych na něj nesázela. Když si ale představíme opačný časový posun, dítě ze sedmnáctého století by patrně také mělo problém obstát v dnešním městském prostředí. Pravděpodobně by se ale dokázalo lépe přizpůsobit. Lze však očekávat, že by se dostalo do konfliktu se zákonem, neboť pojetí kriminality tehdy a dnes je v základě odlišné. V dnešním světě se mi jeví jako nejpodobnější těmto londýnským „děťm ulice“ a prostředí, v němž žily, skupiny, které se dnes označují pojmem „gangy“. Zásadní rozdíl ovšem spočívá v tom, že způsob života londýnských dětí byl široce rozšířený, zatímco gangy vnímáme spíše jako marginální a nežádoucí skupiny. Londýnské děti také byly často mladší než členové gangu.